

PALIJATIVNA NJEGA

Uloga sestrištva

Tihić Amela, med.sestra

JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo
OJ DZ Novo Sarajevo

Definicija

- Riječ palijativna njega je izvedena iz riječi "pallium", koja znači pokrivač ili ogrtač.
- Riječnik engleskog jezika Oxford definiše ovaj izraz kao "olakšanje bola bez liječenja".

-
- Svjetska zdravstvena organizacija definiše palijativnu njegu kao:
  - Aktivnu kompletnu njegu pacijenta čija bolest više ne reaguje na tretman liječenja.
  - Kontrola bola, drugih simptoma i psiholoških, socijalnih i duhovnih problema je na prvom mjestu.
  - Cilj palijativne njege je dostizanje najbolje moguće kvalitete života za pacijente i njihove porodice.

-
- Definicija WHO navodi da palijativna njega:
  - Potvrđuje život i smatra umiranje normalnim procesom,
  - Niti usporava niti ubrzava smrt,
  - Ublažava bol i druge uznemirujuće simptome,
  - Integrira psihološke i duhovne aspekte palijativne njege

-
- Nudi sistem podrške da pomogne porodici da se nosi sa pacijentovom bolešću u toku žalovanja,
  - Nudi sistem podrške da pomogne pacijentima da žive aktivno koliko je moguće do smrti.

-
- U Francuskoj sredinom XIX stoljeća Janne Garnier otvara prvi hospis specijalno za umiruće pacijente
  - Za osnivanje modernog hospis pokreta zaslužna je Cicley Sounders
  - St.Christofers hospis je bio prvi hospis sa akademskim modelom integrirane njege.

Palijativna njega u bolnicama

- Najuobičajnije mjesto za ljude koji umiru od terminalne bolesti su bolnice sa potpunom njegom takvog bolesnika

Palijativna njega u zajednici

- Početkom XX stoljeća većina ljudi je umirala kod kuće
- Broj ljudi u današnjem vremenu koji umiru kod kuće smanjio se na 23% dok, se u institucijama predviđenim za njegu palijativnog tipa povećao za 71%

Dnevna njega

- Dnevni hospisi su relativno nova pojava na teritoriju Zapadne Europe
- Svrha je pružiti zamjensku njegu porodici u toku bolesti, kao socijalne i terapijske koristi za pacijenta.

Timski rad

- Timski rad je dio efikasne prakse palijativne njege
- Ključna osoba u timu je pacijent

Uloga medicinske sestre – def.sestrinstva

- Sestrinstvo je spoj aktivnosti baziranih na praksi
- Njegova jezgra je humane prirode, profesionalne njege iz gradnje terapijski relacija s praksom uključuje sestrinstvo u kompleksan proces donošenja odluke

Odnos pacijent- medicinska sestra

- Je centralni dio njege medicinske sestre u palijativnoj njezi
- Njega umirućeg pacijenta i njihovih porodica je primarna odgovornost sestrinstva

Principi palijativne njege

- Da bi bili s nekim ko pati to zahtijeva sposobnost
- Biti senzitivni ali ne suditi
- Znati kada slušati , a kada govoriti
- Imati znanje i vještine da se interveniše na način koji promovira najbolji mogući kvalitet viđen od strane pacijenta

- U UKCC (1992) dokument "svrha profesionalne prakse", medicinske sestre se podsjećaju da su one osobno odgovorne za svoju praksu, u izvođenju profesionalne odgovornosti svaka sestra mora:
- Održavati i usavršavati svoje profesionalno znanje i kompetenciju

- Biti svjesna bilo koje limitacije u njenom znanju ili kompetenciji
- Odbiti bilo koju dužnost ili odgovornost, ukoliko nije u mogućnosti da je izvede na siguran i vješt način

Edukacija u palijativnoj njezi

- Multiprofesionalni pristup u palijativnoj njezi je centralni za pružanje njege cijele osobe
- Sestra radi kao partner sa pacijentom i njegovom porodicom

-
- U partnerstvu s pacijentom i članovima porodice sestra radi u cilju razumjevanja i rješavanja psihičkih , fizičkih, socijalnih i duhovnih aspekata umiranja , smrti i žalovanja

Pet preporučenih principa u eduk.procesu:

- Poticanje najveće moguće kvalitete života
- Osigurati njegu cijele osobe
- Uključiti umiruću osobu i sve one koji mu nešto znače
- Poštovanje pacijentove autonomije i prava
- Otvorenost i senzitivnost u svakoj komunikaciji

Plan sestrinske njege

- Procjena , planiranje
- Podrška porodici
- Duhovna pitanja
- Izgled tijela i seksualnost
- Gubitak , tuga , žalovanje

Procjena potreba

- Uspostavljanje odnosa povjerenja s pacijentom i porodicom
- Identifikacija i klasifikacija potreba pacijenta i porodice
- Određivanje prioriteta
- Razviti multiprofesionalni pristup procjeni
- I donošenje dijagnoze o sestrinskim potrebama

- Važno je vjerovati u ono što pacijent kaže
- Dvosmjerna komunikacija s pacijentom
- Pacijent dobija nove informacije i potvrdu svojih očekivanja
- Važno je znati šta pacijent očekuje od davatelja usluga
- Angažovanje multidisciplinarnog tima
- Određivanje da li su pacijentova očekivanja realna

Slučaj – socijalna potreba

- Suzan, koja je imala uznapredovali stadij karcinoma dojke, je živjela u maloj sobi u hotelu koji je bio prepunjen i imala je sasvim neadekvatno kupatilo. Kao posljedica njenih potreba njen zdravstveni posjetilac je aplicirao za njen premještaj, i ona se uselila u stan u istom dijelu grada.

- Zdravstveni posjetilac je takođe aplicirao za finansijsku pomoć u njeno ime za opremanje stana, novca za ispomoć, prevoz i odjeću.
- Sve ovo je značajno unaprijedilo njen kvalitet života.

- "Dozvolite nam da ne umanjujemo snagu čekanja govoreći da životne veze ne mogu biti razvijene u jednom satu. Jedan pogled ili stisak ruke mogu zamjeniti godine prijateljstva kada je čovjek u agoniji. Ljubav ne samo da ostaje zauvijek, već treba samo sekunda da nestane". (Nouwen 1979)

- "Većina ove tišine je bila bogata neverbalnom komunikacijom. Poruke koje je bilo teško ili čak nemoguće reći sestra je poslala pacijentu ili pacijent sestri u tišini".

- " Moja majka ,sestra i brat nemaju vremena za mene. Mislim da ustvari se nemogu nositi sa mojom bolesti. Lijepo je imati nekoga ko zna o čemu pričam".

- Procjena podrške pacijentu mora biti neprekidna i evaluacija se radi nakon svake procjene ,tako da se slika o pacijentovim potrebama i našoj podršci stalno mjenja

Planiranje

- Određivanje vremena za pacijenta i porodicu
- Odrediti potrebe za preglede i dijagnostičke procedure
- Odrediti psihoterapeutsku podršku
- Educirati porodicu
- Ići pacijentovom brzinom

Duhovnost- slučaj

"Gosp. Jack je bila terminalno bolesna. Počela je dobivati napade panike i postepeno se izolirala u sebe od ljudi i od rodbine. Odbijala je razgovore ali je naposljetku iznjela svoje brige sestri. Prije trideset godina ona je imala aferu sa dva prijatelja svoga supruga. Bila je katolik i vjerovala je da će ići u čistilište nakon smrti. Iako površni vjernik strah od kazne je postao stvaran. Sestra joj je pomogla da pristane na razgovor sa sveštenikom. Sveštenik je bio ljubazan i susretljiv prema njoj. Njeni strahovi su postali podnošljivi i nestali su napadi panike".

- Duhovnost je dio životne filozofije osobe
- Može biti u izraženom smislu religioznosti
- Nedvojbeno je povezana sa prirodom i jezgrom čovjeka

Izgled tijela i seksualnost

- Pacijent sa teškom dijagnozom pored svih svojih potreba razmišlja i o svom izgledu odnosu s partnerom i o svojoj seksualnosti
- Njega ili nju može jako brinuti i opterećivati mišljenje njihovih partnera

- Meri 55 god. koja je imala mastectomiju zbog karcinoma dojke prije 5 godina, osjećala se jako dobro do prije šest mjeseci dok se nisu otkrile višestruke meta promjene na kostima. Dok se brinula za nju kod kuće jednog dana Meri se obrati sestri kako se osjeća očajno jer njen suprug ne želi da spava s njom u istoj sobi a kamoli da pokazuje bilo kakvu nježnost. Sestri je bilo neugodno ali je uspjela da umiri Meri i obeća joj da će o tome više razgovarati drugi put.

Smrt i žalovanje - smjernice

- Veza između ožalošćenog i preminulog
- Okolnost pod kojima se desila smrt
- Život i fizičko stanje ožalošćenog
- Ličnost ožalošćene osobe
- Socijalni faktori
- Godište preminulog
- Porodični uslovi i prilike
- Odvojiti vrijeme za ožalošćene
- Žalovanje pogodi sve nas

Literatura
Palijativna njega
uloga sestrinstva

Autori:
Jean Lugton
Margaret Kindlen